

Når lesing blir et felles ansvar: Veier til en lesende barnehage

Oppvekstkonferansen 2026

Hva vil du lære om?

- Hvorfor barnehageansattes egne leseerfaringer betyr noe
- Hvordan lesing kan bli mindre tilfeldig og mer kollektivt forankret
- Syv praksisnære råd for å skape flere tekstmøter i hverdagen

Fra forskning til felles praksis

Utgangspunkt: en nærstudie av litteraturformidlere

- Studie fra 2024–2025
- REKOMP-partnerskap
- Intervjuer med barnehageansatte i norske barnehager
- Publisert i Nordisk barnehageforskning

Vi undersøkte ikke bare om ansatte leser, men hva som gjør at lesing faktisk får plass i barnehagehverdagen.

Hvem leser i barnehagen?

Hvorfor?

Blir **private** lesere
offentlige lesere?

Hvorfor er dette viktig?

- Litteratur har en beskjedne plass i Rammeplanen for barnehagen (jf. Kunnskapsdepartementet, 2017)
- Tidligere studier viser at lesing i barnehagen ofte kan bli spontan og tilfeldig (Alatalo & Westlund, 2021; Dybvik et al., 2022; Tjæru, 2023)
- Vi vet mindre hvordan barnehageansattes egne leseerfaringer påvirker formidlingen

Barn trenger mange og varierte møter med bøker, også når hverdagen er travel.

Fordeling av ansatte i barnehage

De som er mest sammen med barna, må også være med i lesekulturen

Ca. 30 % barnehagelærere

Ca. 20 % fagbrev i barne- og ungdomsarbeid

Resten har annen utdanning

(Steffensen & Bjørkli, 2023)

Tabell 1.1 Avgrensning av analysepopulasjon blant ansatte i barnehage per 4. kvartal 2020. Antall ansatte

Tabellen viser antall ansatte		Yrkesgruppe			
		Barnehage- lærere	Ledere	Andre ansatte i arbeid rettet mot barna	Øvrige ansatte
Barnehagerelevant pedagogisk utdanning	Førskole- /barnehagelærerutdanning	26 922	3 806	1 198	162
	Allmenn- /grunnskolelærerutdanning	182	64	118	9
	Relevant Fag- og yrkesfaglærerutdanning	151	9	103	13
	Utdanning i spesialpedagogikk	174	16	64	4
	Barnevernspedagogutdanning	733	62	361	15
Andre relevante utdanninger for yrkesgrupper i arbeid rettet mot barna	Fagbrev Barne- og ungdomsarbeider	713	9	16 780	141
	Sosionomutdanning	121	6	165	4
	Vernepleierutdanning	32	2	112	1
Annen utdanning	Annen utdanning	3 459	445	37 555	1 835
I alt, ansatte i barnehage 4.kvartal 2020		32 487	4419	56 456	2 184
Hvorav inkludert i populasjon for denne analysen		32 487	0	56 456	0

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tre funn og en vei videre

1 Leserbiografi

2 Individuell og
kollektiv lesekultur

3 Legitimering av
litteraturformidling

Funn 1: Leserbiografi

- De som har hatt gode leseopplevelser fra barndommen, leser gjerne for barna i barnehagen.

«Ja, hvorfor velger jeg å lese? Det er jo også litt fordi jeg har jo **vokst opp med å ha en mamma som har likt å lese**, så vi har hatt da lesestund hver kveld før jeg skulle gå og legge meg, så lå vi både jeg og søsteren min og mamma inne på senga [...], og det har liksom vært et veldig godt minne for meg og mamma har jo vært det store forbildet, så det å lese var noe hun synes var veldig gøy og levde seg inn i det, og **det har liksom smittet over til meg da, så nå liker jeg liksom å lese på samme måten som min mor.**»

- Informant 1A

Funn 1: Leserbiografi

- De som har hatt gode leseopplevelser fra barndommen, leser gjerne for barna i barnehagen.
- De snakker om lesing med et følelsesladet språk.
 - Bøker som venner.
 - "Elske bøker", "sluke bøker", "bananesker med bøker".

Funn 1: Leserbiografi

- De som har hatt gode leseopplevelser fra barndommen, leser gjerne for barna i barnehagen.
 - De snakker om lesing med et følelsesladet språk.
 - Bøker som venner.
 - "Elske bøker", "sluke bøker", "bananesker med bøker".
- Man trenger ikke å være en leser selv for å bli en som leser for andre.
 - «Jeg har en drøm om å kunne lese.»
- Ingen direkte sammenheng mellom stilling i barnehagen og hvor ofte man leser for barn.

Funn 2: En som leser vs. Alle som leser

Individuell rolle som litteraturformidler

- Noen få ansatte tar ansvar for lesing.

Kollektiv rolle som litteraturformidlere

- Alle ansatte i barnehagen ser lesing som et felles ansvar.

Individuell rolle som litteraturformidler

«Nå er det jo sånn at vi har tema i leselyst, så vi skal jo ha fokus på det alle sammen. Men selvfølgelig, det er jo **noen som leser mindre enn andre.**»

- Informant 4A

«Jeg har jo fått skryt av at de synes det er morsomt å høre på at jeg leser og også [...] 'Kan ikke du ta å lese du er så flink. **Kan ikke du ordne det**'.»

- Informant 1A

Kollektiv rolle som litteraturformidlere

«Det er ikke jeg [som] lærte dem, det [var] de [som] lærte meg [om lesing]. [...] Og det er veldig lett å jobbe sånn, sant, fordi **det ikke bare jeg som gjør det alene.**»

- Informant 6B

«Vi leser veldig mye» [«Bardzo dużo czytamy»]

- Informant 5B

«det er **oss, gamle røvere** [...] du kommer ikke til å finne noen som ikke vil sette seg ned og lese» [«mamy tą swoją starą ekipę [...] nie ma osoby, która by nie usiadła i nie czytała»].

- Informant 5B

Funn 3: Hvorfor leses det i barnehagen?

- For å utvikle barnas språk og forberede dem til skolestart.

«Det er **språkstimulering**, og det er noe dem absolutt trenger **når de begynner på skolen**, alt går jo på språk der.

- Informant 4A

«De prøver å **lære seg ord** – nye ord»

- Informant 7C

Funn 3: Hvorfor leses det i barnehagen?

- For å utvikle barnas språk og forberede dem til skolestart.
- Det er mindre fokus på følelser og opplevelser.

«å få barna til å tenke på andre ting»
- Informant 7C

«... en måte å forklare verden på»
- Informant 1A

«en helt ny verden åpner seg»
- Informant 6B

Funn 3: Hvorfor leses det i barnehagen?

- For å utvikle barnas språk og forberede dem til skolestart.
- Det er mindre fokus på følelser og opplevelser.
- Barnas stemme er viktig i valg av bok.
 - Nordisk barnehagemodell: spenning mellom frilek og natur og det "skolske"

«Prioriterer og prioriteter. Jeg kan ikke si at jeg prioriterer lesing. Jeg synes at både – det og å gå på tur er veldig bra»

- Informant 6B

Hvordan bli en lesende barnehage?

Syv tips for å bli en lesende barnehage

1. Bygg en felles kultur for lesing i barnehagen
2. Ha lav terskel for å lese med barna
3. Les overalt
4. Varier lesestundene
5. La lesing bli en del av hverdagen
6. Inviter flere inn i lesingen
7. Vær en synlig Leser

Tips 1: Bygg en felles kultur for lesing i barnehagen

Når hele personalet løfter fram lesing som noe viktig, blir bøker og fortellinger en naturlig del av barnehagens hverdag.

Prøv i praksis:

- Snakk om når og hvor dere leser i dag
- Del gode bokerfaringer på personalmøter
- Lag små rutiner som gjør bøker tilgjengelige

Tips 2: Ha lav terskel for å lese med barna

Det finnes mange gode måter å lese sammen med barn på. Ulike voksne formidler på ulike måter og nettopp denne variasjonen kan gi barna rike og varierte møter med bøker og tekster.

Prøv i praksis:

- › Les på *din* måte
- › Noen få minutter med en bok teller også
- › La barna få møte flere voksne som lesere

Tips 3: Les overalt

Bøker og barns møter med tekst hører hjemme flere steder enn i lesestolen. Når tekstene følger barna gjennom dagen, blir lesing en del av livet i barnehagen.

Prøv i praksis:

- Ta med bøker ut i skogen eller i sandkassen
- Bruk bøker ved måltid, hvilestund og stellesituasjonen
- La bøker bli en del av leken

Tips 4: Varier lesestundene

Les for ett barn, noen få eller hele barnegruppa. Stopp opp, undre dere, snakk om bilder og ord og la barna være aktive deltakere i lesingen.

Prøv i praksis:

- Bytt mellom stor gruppe, små grupper og en-til-en
- Les ute, på gulvet, i garderoben eller på tur
- La barnas spørsmål styre deler av samtalen

Tips 5: La lesing bli en del av hverdagen

Grip øyeblikkene som oppstår: når et barn finner en bok, spør om noe, blir nysgjerrig eller ønsker å høre en kjent fortelling igjen.

Prøv i praksis:

- Ha bøker lett tilgjengelig i barnas høyde
- Bruk ventetid som lesetid
- Vend tilbake til bøker barna selv etterspør, men prøv også nye bøker ut fra barnas interesser

Tips 6: Inviter flere inn i lesingen

Foreldre, biblioteket og andre rundt barna er viktige medspillere. Lesing kan skape gode overganger mellom lesing i barnehagen, hjem og nærmiljøet.

Prøv i praksis:

- › Del konkrete boktips med foreldre
- › Samarbeid med biblioteket om bokkasser eller annet materiell
- › Inviter foreldre eller besteforeldre til høytlesing

Tips 7: Vær en synlig leser

La barna se at voksne også bruker bøker og tekster. Vis nysgjerrighet, snakk om det du leser, og formidle at lesing kan være både spennende, nyttig, morsomt og hyggelig.

Prøv i praksis:

- Fortell kort om noe du selv har lest
- Les opp små tekstutdrag i hverdagen
- Vis at voksne også kan la seg påvirke av det de har lest

Når lesing blir et felles ansvar
...får både barn (og de ansatte) flere veier inn i språk,
fortellinger, fellesskap og fantasi.

Takk for oppmerksomheten!

En liten praksisøvelse

Velg ett råd og gjør det om til en handling:

- Hvilket sted på din arbeidsplass kan få flere bøker?
- Hvilke(n) voksen(e) kan inviteres mer inn i lesesituasjoner?
- Hvilken overgang kan bli en tekstmulighet?
- Hvilken bok kan få bli med ut av lesekroken?

Referanser

- Alatalo, T. & Westlund, B. (2021). Preschool teachers' perceptions about read-alouds as a means to support children's early literacy and language development. *Journal of Early Childhood Literacy*, 21(3), 413–435. <https://doi.org/10.1177/1468798419852136>
- Dybvik, H. & Jæger, H. (2018). Norskfaget i barnehagelærerutdanningen: Fra fag til kunnskapsområde. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 102(1), 38–48. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-2987-2018-01-05>
- Dybvik, H., Fodstad, C. D. & Jæger, H. (2022). Gripes mulighetene? Om lesestunder med de yngste barna i barnehagen. *Nordisk barnehageforskning*, 19(3), 42–58. <https://doi.org/10.23865/nbf.v19.314>
- Heggen, K. (2008). Profesjon og identitet. I A. Molander & L. I. Terum (Red.), *Profesjonsstudier* (s. 321–332). Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/>
- Lee, N. (2001). *Childhood and society: Growing up in an age of uncertainty*. Open University Press.
- Steffensen, K. & Bjørkli, E. S. (2023). Kompetanse blant ansatte i barnehage: Kartlegging av ansatte i arbeid rettet mot barna som ikke er utdannet barnehagelærere eller barne- og ungdomsarbeidere. Statistisk sentralbyrå. https://www.ssb.no/utdanning/barnehager/artikler/kompetanse-blant-ansatte-i-barnehage/_attachment/inline/9fb3ca1a-21c2-4a25-9c21-4b399f259d3d:be7b28026f51b8c58ebf5fda2261da1708276bee/RAPP2023-01.pdf
- Tjåru, S. (2023). Bolstering and bridging – pre-primary teachers' purposes and views of reading aloud. *Nordic Journal of Literacy Research*, 9(2), 1–19. <http://dx.doi.org/10.23865/njlr.v9.5107>
- Tjåru, S. & Heikkilä, M. (2023). Planning and interaction: teachers' view on pre-primary read-alouds. *Journal of Early Childhood Education Research*, 12(3), 214–236. <https://doi.org/10.58955/jecer.136127>
- Wenger, E. (2000). Communities of practice and social learning systems. *Sage Journals* (7)2, 226–245. <https://doi.org/10.1177/135050840072002>

Høgskolen i Østfold

